

Forsvar eller forsvinn

Nasjonale folkevalgte evner ikke å tenke nasjonalt.

Langtidsplanen for Forsvaret i perioden 2017-2020 ble fremlagt fredag. Som sedvanlig ble medieoppslagene: «Disse basene legges ned». Avis etter avis interesserte seg kun for dette og politikerne presenterte det vanlige refrenget om at nedleggelse i eget fylke skal stoppes. Arbeidsplasser i egen valgkrets er viktigst, ikke om Norge kan forsvares.

Bortsett fra dette ritualistiske engasjementet, er det lite av interesse i reaksjonene. Men denne planen innvarsler noe nytt som det er all grunn til å merke seg.

Det er to store nyheter:

● Den ene er at Finansdepartementet endelig er med på at kostnadsveksten i forsvarssektoren er høyere enn i andre sektorer og at budsjetter derfor må følge denne veksten.

Dette er viktigere enn tallbeløpet. Etterslepet som er politikerskapt ved at det vedtas strukturer som ikke finansieres, blir derved en tyr man endelig kan ta ved hornene. Regjeringspartiene har også lest skriften på landsmøteveggen og innsett at Forsvaret må ha mer penger i en tid hvor militærmakten igjen brukes aktivt i Europa. Det kunne vært mer med en gang, og det kunne vært mer i 20-årspektivet, men dette kan bli justert opp dersom trussel- og risikobildet krever det, og det kan det komme til å gjøre.

● Dette er den andre og enda viktigere nyheten: Strategiske behov ved den nye sikkerhetspolitiske situasjonen dominerer som seg hør og bør denne planen. Avskrekking er nå satt opp som den første sikkerhetspolitiske oppgave for det norske forsvar.

Da er det ikke svenskene man tenker på. Nå skal hele Forsvaret innrettes mot å avskrekke at noen bruker militærmakt mot Norge, og dette betyr at operativ evne i et slikt scenario blir av helt avgjørende betydning for alt annet i strukturen.

Det er dette fantastene i fredslag og andre organisasjoner betegner som aggresjon. Men det er det motsatte, en nødvendighet for å stoppe noen fra å bruke militærmakt. Av denne grunn prioriteres

Sjø og luft får sine høyteknologiske kapasiteter i form av nye fly, fregatter og ubåter – våpen som virkelig har rask kampkraft på avstand og som derfor avskrekker. Foto: Ørjan F. Ellingvåg

Globalt Janne Haaland Matlary

strategiske kapasiteter som nye ubåter, maritime patruljefly med kampkraft og ikke minst kampflyene og deres missilutrustning. Fregattene har også missiler.

Planen er konsistent i vektleggingen av operativ evne og gjør dette til kriteriet for all pengebruk i et anstrengt budsjett. Baser som ikke er nødvendige i et slikt «nordområdeperspektiv», skal

bort. Man prioriterer hardt også i nord: Andøya skal bort med Orions utfasing; Banak er «for langt øst»; mens Evenes blir ny forsterket flybase i nord. Andre baser som kan avvikes, skal også vekk, og her er «cluster-tenknin-gen» helt riktig: samle all flymilitær kompetanse rundt Værnes/Ørland og få synergi i tillegg til kroner spart. Likedan skal Forsvarets skolestruktur samles under en ledelse ved Forsvarets høyskole.

Argumenter mot basenedleggelse er ikke gyldige dersom de ikke kan vise at operativ evne styrkes av å beholde basen. Arbeidsplasser er ikke noe argument. Kort og brutalt skal operativ evne være kriteriet for alt som skjer i Forsvaret fremover. Dette er en meget god nyhet i en tid der sikkerhetspolitikken tvinger seg på og hvor det er blitt alvor igjen for første gang siden 1990. Da blir det underliggende tema faktisk om vi er gode nok i kamp – gode nok til å vinne. Først da er avskrekkingen reell.

Det nye alvoret har altså satt inn blant ekspertene, men ikke blant politikerne. Men det er nå uhyre viktig å forstå hva dette alvoret krever: Det dreier seg om

hvordan en liten Nato-alliert kan gjøre sin del av avskrekkingssjobben. Her er det en diskusjon om reaksjonstid og geografisk rom i planen, som må leses før man kan mene noe om kapasiteter. Faktum er at missilteknologi betyr at varslingsstiden er null eller minutter, at avstand ikke er like viktig lenger og at luftrommet må beherskes før man kan bruke landstyrker.

I debatten om Nato-styrker i Baltikum som pågår nå foran toppmøtet i Warszawa i juli, er spørsmålet om landstyrker som utplasseres der, blir «innlåst» under en russisk missilparaply mens det blir umulig å komme dem til unnsetning. Kort sagt er bakkestyrker fritt vilt dersom lufttherredømmet domineres av andre.

I norsk kontekst har vi også problemet med avstand fra Hærens hovedleire på Rena og i Indre Troms når det gjelder nordområdene. Landmaktens rolle i Forsvaret er derfor helt uavklart i denne planen. Ingenting annet sies enn at den skal utredes raskt. Sjø og luft får sine høyteknologiske kapasiteter i form av nye fly, fregatter og ubåter – våpen som virkelig har

rask kampkraft på avstand og som derfor avskrekker. Men hva er landmaktens rolle?

Nato forutsetter nasjonal kampkraft dersom allianseforpliktelsen skal gjelde – Norge kan ikke nedlegge seg ut av problemet. Landmakten er kjernen i et forsvar fordi den politiske effekten av militærmakten som regel er knyttet til et lands territorium og politikk. Derfor haster det med landmaktstudien.

Janne Haaland Matlary, professor i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo, professor II ved Forsvarets høyskole

Mer debatt på side 32-33 →

Brexit truer menneskerettsvern

Andreas Føllesdal, Matthew Saul og Geir Ulfstein

Uventet trist forventning

Halvor Hoddevik

Debatten om kontrollkomiteens rolleforståelse

Torstein Ulserød og Jan Erik Grindheim

Kronikk -
globalt

Børge
Brende

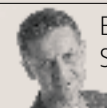
Espen
Barth Eide

Cecilie
Hellestveit

Janne H.
Matlary

Erik
Solheim

Ulf
Sverdrup

Asle
Toje

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.